

Zborník abstraktov

4.ročník česko-slovenskej vedeckej konferencie

KVALITA ŽIVOTA 2019

„Interdisciplinarita ako bohatstvo poznania založené na rozmanitosti“

3.-4. 10. 2019

Stará Lesná

Vedecký výbor konferencie:

prof. PhDr. Jozef Džuka, CSc.

prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD.

Ing. Martin Lačný, PhD.

doc. PhDr. Gabriela Mikulášková, PhD.

Organizačný výbor konferencie:

doc. Mgr. Peter Babinčák, PhD.

PhDr. Monika Kačmárová, PhD.

Mgr. Gabriel Baník, PhD.

Mgr. Marcel Martončík, PhD.

Mgr. Zuzana Fucsková

Mgr. Matúš Adamkovič, PhD.

Mgr. Jaroslava Babjáková

PhDr. Natália Köverová

Organizátori konferencie: Inštitút psychológie FF PU v Prešove v spolupráci so Spoločenskovedným ústavom SAV Košice, Inštitútom edukológie a sociálnej práce FF PU v Prešove a Slovenským výborom pre program UNESCO „Riadenie spoločenských zmien“.

Miesto konania: Kongresové centrum SAV Academia, Stará Lesná

Kontakt: jarkababjakova@gmail.com, monika.kacmarova@unipo.sk

Zostavila: Mgr. Jaroslava Babjáková, PhDr. Monika Kačmárová, PhD.

Zborník abstraktov bol vydaný s podporou grantov VEGA 1/0932/16 (Subjektívna kvalita života rodičov a detí vo viacdetej rodine), APVV-15-0404 (Psychologické príčiny a psychologické dôsledky chudoby) a APVV-18-0140 (Závislosť na hraní digitálnych hier (Internet Gaming Disorder - IGD): rizikové faktory, symptómy a ich meranie).

Obsah

Pozvané prednášky a referáty.....	5
Psychologické dôsledky chudoby na Slovensku: výsledky analýzy sekundárnych dát EU SILC 2013	5
Jozef Džuka.....	5
Prístupy k subjektívnej chudobe v ekonomickom a sociologickom výskume	5
Martin Lačný	5
Pohľad na chudobu prostriedkami počítačového učenia	6
Marek Dobeš	6
Impact of the European Bank for Reconstruction and Development on the growth of the economy and democracy in Poland.....	6
Tomasz Slapczynski.....	6
Rodina ako protektívny faktor výskytu emocionálnych a behaviorálnych problémov u adolescentov	6
Daniela Husárová, Zuzana Dankulincová.....	6
Psychologická kontrola rodičov v kontexte vývinu adolescentov	7
Mária Bačíková	7
Transformácia rodinnej politiky Slovenskej republiky v súvislosti s jej hlavnými cieľmi - demografickým vývojom a eliminovaním chudoby.....	7
Ján Košta	7
Kvalita života seniorů v kontextu násilí páchaného ze strany rodinných príslušníků	8
Adriana Valcová.....	8
Prežívanie materstva v marginalizovanej rómskej komunite	8
Shoshana Chovan	8
Dobré vedecké praktiky (nielen) v klinickom výskume	8
Matúš Adamkovič ¹ , Gabriel Baník ¹ , Pavol Kačmár ² , Marcel Martončík ¹ , Ivan Ropovik ¹	8
Vzťah fyzickej aktivity, telesnej zdatnosti a výskytu úrazov s nadhmotnosťou/obezitou u slovenských školákov	9
Jaroslava Kopčáková.....	9
Vplyv podpory spolužiakov a učiteľov na vzťah medzi nepriaznivými skúsenosťami z detstva a emocionálnymi a behaviorálnymi problémami u adolescentov.....	9
Miriama Lacková Rebičová, Zuzana Dankulincová	9
Rozvoj jazykových a predgramotnostných schopností u detí s poruchami sluchu.....	10
Miroslava Nováková Schöffelová, Marína Mikulajová, Ivana Nováková	10
Neistá vzťahová väzba a horšie duševné zdravie detí z centier pre deti a rodiny – samozrejmy vzťah?	10
Tatiana Dubayová, Alexandra Danková	10
Výhody viacdetej rodiny z pohľadu detí a rodičov.....	10
Gabriela Mikulášková	10
Etický rozmer kvality života odsúdených optikou forenznnej sociálnej práce.....	11
Beáta Balogová	11
Je spiritualita súčasťou kvality života a jakou má roli v sociálnej práci?	11
Eva Křížová.....	11
Starostlivosť o seba ako faktor vyrovnávania sa s negatívnymi dôsledkami pomáhanie	11
Beáta Ráczová, Miroslava Köverová	11
Komunikácia v situáciách samovraždy - prevencia na univerzite - analýza projektu „Dobrý život UMCS“	12
Marlena Stradomská.....	12
Vybrané výsledky štúdie HBSC týkajúce sa školy a školského prostredia v kontexte kvality života	12
Lucia Bosáková.....	12
Je meranie nutnosťou pri poznávaní kvality života?	13
Nikola Kallová	13
Možnosti měření spokojenosti v partnerských vztazích	13
Zuzana Kalousová, Iva Štětovská	13
Vplyv kvality spánku na kvalitu života človeka	13
Viacheslav Basaliukov	13
Kvalita života a osobná spokojnosť cudzincov žijúcich na Slovensku	14

Veronika Moravčíková.....	14
Migrácia v súčasnosti.....	14
Martina Šlosáriková	14
Posterová sekcia	15
Šporovlivnosť a márnosť – súvisia s výškou príjmu?	15
Matúš Adamkovič, Peter Babinčák.....	15
Socioekonomický status, sociometrický status a vybrané sociodemografické premenné ako prediktory subjektívne hodnotenej kvality života	15
Jaroslava Babjaková, Monika Kačmárová.....	15
Efekt poradia narodenia na osobnostné vlastnosti vo viacdenných rodinách.....	16
Peter Babinčák	16
Kvalita života predčasne narodených detí.....	16
Iva Burešová.....	16
Prežívanie ageizmu a úrovne spokojnosti seniorov v rodinnom prostredí v závislosti od typu a lokality bývania vo viacgeneračných rodinách	16
Lena Čupková, Taťjana Búgelová, Natália Dzvoníková	16
Postoje k seniorom z pohľadu nukleárných a viacgeneračných rodín.....	16
Lena Čupková, Natália Köverová, Patrícia Gajdošovicová.....	16
Rozdiely v štruktúre školskej triedy a ich vzťahy s triednou atmosférou.....	16
Marek Dobeš	16
Maternal gatekeeping - prehľad aktuálnych zistení v problematike.....	16
Zuzana Fucsková, Peter Babinčák	16
Reflexia ľudského šťastia a kvality života z hľadiska tzv. pravicovej a ľavicovej politologickej perspektívy.....	16
Peter Garbarčík.....	16
Raný psychomotorický vývoj nedonošených detí	16
Petra Hoffmanová	16
Odkázanosť na pomoc inej osoby ako nové sociálne riziko.....	16
Anna Jašková	16
Analýza súčasného stavu problematiky ľudí bez domova v podmienkach Slovenskej republiky	16
Anna Jašková, Antónia Sabolová Fabianová	16
Starostlivosť o seba u sociálnych pracovníkov s dôrazom na všímavosť.....	16
Martin Knurovský, Beáta Balogová.....	16
Dôsledky prežitého násillia na kvalitu pracovného života žien zažívajúcich násillie	16
Ľubica Libáková.....	16
Postoje k viacdenným rodinám v období mladej dospelosti a ich súvislosti s rodinným prostredím a socioekonomickým statusom a religiozitou	16
Mária Opočenská, Peter Babinčák	16
Empatia a vzťahová väzba v dospelosti ako možné prediktory ageizmu	16
Elena Pavlůvčíková, Beáta Čižmáriková	16
Osobnosť ako prediktor osobnej pohody seniorov	16
Elena Pavlůvčíková, Katarína Tóthová.....	16
Dynamika reziliencie v kontexte spôsobu trávenia voľného času	16
Antónia Sabolová Fabianová, Zuzana Poklembová.....	16
Normatívna analýza sociálnej intervencie obvineným, odsúdeným a prepusteným klientom s dôrazom na kvalitu života.....	16
Miriama Šarišská, Beáta Balogová, Martin Hamadej	16
Neurózy 21. storočia	16
Štefan Vendel	16

Pozvané prednášky a referáty

(zoradené podľa programu konferencie)

3.10. 2019 (štvrtok)

1. blok

Psychologické dôsledky chudoby na Slovensku: výsledky analýzy sekundárnych dát EU SILC 2013

Jozef Džuka

Inštitút psychológie, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Na základe analýzy sekundárnych dát preskúmať vzťah príjmu pod hranicou rizika chudoby k psychickému prežívaniu vybraných skupín obyvateľov Slovenska. Boli analyzované odpovede 7900 Slovákov pochádzajúce z reprezentatívneho výskumu EU-SILC 2013 (N = 13286). Išlo o osoby s rôznym statusom ekonomickej aktivity – zamestnanci na plný pracovný čas (n = 5188), nezamestnané osoby (n = 852) a dôchodcovia (n = 1860). Analýze boli podrobené odpovede na otázky z rozsiahleho dotazníka SILC/C 1-01, konkrétne, boli vybrané tieto premenné: príjem pod hranicou rizika chudoby, rod, vek, rodinný stav, najvyššie dosiahnuté vzdelanie a subjektívne hodnotené zdravie ako prediktory a ako kritériá celková spokojnosť so životom, spokojnosť s tromi oblasťami života a emocionálne prežívanie. Pomocou viacnásobnej hierarchickej lineárnej regresie bol u každej z troch analyzovaných skupín osôb identifikovaný odlišný efekt príjmu na psychologické premenné, pričom veľkosť efektu bola až na jednu skupinu zanedbateľne malá (menej ako 1% vysvetlenej variancie). Boli to nezamestnaní, u ktorých mal vzťah príjmu pod hranicou rizika chudoby k spokojnosti s tromi oblasťami života stredne veľký efekt (8% variancie) a k celkovej spokojnosti so životom a emocionálnemu prežívaniu malý efekt (5%, resp. 2%). Diskutované bolo celkové zhoršenie subjektívnej pohody nezamestnaných v porovnaní s ostatnými skupinami a podiel príjmu pod hranicou rizika chudoby na tomto zhoršení. Časová diskrepancia medzi dobou zisťovania psychického prežívania a hodnoteným obdobím ohľadom výšky príjmu. Osoby boli opytované v apríli, resp. máji 2013, avšak vypovedali o príjme za predchádzajúci kalendárny rok 2012. Uvedená časová diskrepancia mohla byť zdrojom neidentifikovaných faktorov vzťahu príjmu za uplynulý rok a aktuálne hodnotených psychologických premenných.

Kľúčové slová: EU-SILC 2013, príjem pod hranicou rizika chudoby, subjektívna pohoda, sekundárne dáta

Prístupy k subjektívnej chudobe v ekonomickom a sociologickom výskume

Martin Lačný

Inštitút politológie, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Chudoba je ako komplexný fenomén predmetom výskumu viacerých spoločenských vied, v rámci ktorých sa aplikujú rôzne prístupy k vymedzovaniu a meraniu chudoby, zvlášť v závislosti od konkrétneho zamerania či cieľov výskumu. Koncept subjektívnej chudoby, ktorý je zaujímavý najmä z hľadiska psychologického výskumu chudoby, predstavuje v ekonomickom a sociologickom výskume alternatívu k väčšinovo používaným meradlám objektívnej chudoby. Tento príspevok prináša prehľad prístupov k chudobe v ekonomickom a sociologickom výskume, so špeciálnym zreteľom na reprezentatívne prístupy k subjektívnej chudobe, vrátane subjektívnych hraníc chudoby (subjective poverty lines) a načrtáva ich aspekty dôležité pre psychologický výskum chudoby.

Kľúčové slová: príjmová chudoba, subjektívna chudoba, subjektívne hranice chudoby

Pohľad na chudobu prostriedkami počítačového učenia

Marek Dobeš
CSPV SAV Košice

Abstrakt: Chudoba je jedným z najpálčivejších problémov dneška. V spoločnosti, ktorá je bohatá na zdroje a technológie, stále existujú veľké skupiny ľudí, ktoré nežijú svoje životy v dôstojných podmienkach. Jedným z krokov, ktoré by tento problém mali zmierniť je i naša schopnosť zistiť viac o súvislostiach chudoby s ostatnými charakteristikami krajín či jednotlivcov. Na dáta Európskej sociálnej sondy, ktorá okrem fenoménu chudoby zbiera i údaje o ďalších charakteristikách respondentov a nepriamo i celých krajín, aplikujeme metódy počítačového učenia. Počítačové učenie nám umožňuje získať nové pohľady na štruktúru údajov, ktoré nie sú dostupné doterajšími štatistickými metódami.

Kľúčové slová: chudoba, počítačové učenie, štatistické metódy

Impact of the European Bank for Reconstruction and Development on the growth of the economy and democracy in Poland

Tomasz Slapczynski
Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, Poland

Abstrakt: The European Bank for Reconstruction and Development (hereinafter EBRD) was created in 1992 to support investment in the reconstruction of democracy and the free market in the countries of Central and Eastern Europe. Since then, he has played an important role in supporting change in Europe and beyond. After the stage of intensive support for democratization, the EBRD is currently focused on supporting the market economy and promoting development of private initiatives and entrepreneurship. The main research problem of the proposed project is to examine and assess the level of EBRD impact on economic development and democratization of the countries of Central and Eastern Europe (including mainly Poland). An important and interesting problem is whether the operations of the EBRD have had a real impact on the economies of European countries. Have the statutory activities of the bank been implemented in accordance with the assumptions, and what it realistically means. These questions are important from the point of view of individual states as well as citizens. Whether the bank's activities in the field of food security, transport or industry have produced a positive and expected result. The basic postulates of work are to prove the impact of EBRD on economic development and democratization of Eastern European countries and to examine the level of implementation of statutory tasks by the EBRD. The most important issue will be undoubtedly checking the level of performance of obligations resulting from bank agreements with individual countries and entities, as well as measuring the bank's performance to show why these activities were so important.

Kľúčové slová: EBRD, economy, international organization, financial institution, Poland

2. blok

Rodina ako protektívny faktor výskytu emocionálnych a behaviorálnych problémov u adolescentov

Daniela Husárová, Zuzana Dankulincová
Ústav psychológie zdravia, Lekárska fakulta, UPJŠ v Košiciach

Abstrakt: Rodinné prostredie je jedným z najvýznamnejších faktorov podieľajúcich sa na rozvoji a formovaní osobnosti dospelujúcich. Štruktúra rodiny, rovnako ako rozličné aspekty rodinného fungovania (úroveň rodičovskej kontroly, výchovný štýl, komunikácia a iné) ovplyvňujú vo významnej miere so zdravím súvisiace správanie, a následne aj samotné fyzické či psychické zdravie dospelujúcich. Cieľom tejto práce je zamerať sa na vzťah nepriaznivých životných udalostí a výskytu emocionálnych a

behaviorálnych problémov u dospievajúcich, ako aj na rolu rodičovských pravidiel v tomto vzťahu. Výskumnú vzorku tvorilo 8 405 respondentov vo veku 11 až 15 rokov (50.9% chlapcov), ktorí sa zúčastnili medzinárodnej štúdie HBSC 2017/2018 (Health Behaviour in School-aged Children). Výsledky poukazujú na to, že aplikácia rodičovských pravidiel môže pri kumulácii negatívnych udalostí z detstva znížiť pravdepodobnosť výskytu emocionálnych aj behaviorálnych problémov u adolescentov. Zdá sa, že nastavenie hraníc a pravidiel v rámci rodiny môže slúžiť ako podporný faktor zvládania náročných životných situácií u dospievajúcich.

Kľúčové slová: rodičovské pravidlá, nepriaznivé životné udalosti, emocionálne a behaviorálne problémy, adolescencia

Psychologická kontrola rodičov v kontexte vývinu adolescentov

Mária Bačíková

Katedra pedagogickej psychológie a psychológie zdravia, Filozofická fakulta, UPJŠ v Košiciach

Abstrakt: Uplatňovanie primeranej rodičovskej kontroly je jeden zo základných predpokladov optimálneho vývinu dospievajúcich. Vo výskumných štúdiách v slovenskom kontexte je kontrola často zahrnutá len ak o jeden z aspektov výchovných štýlov rodičov. Výskum v ostatných rokoch však ukazuje, že problematika rodičovskej kontroly je omnoho širšia a zasluhuje si zvýšenú pozornosť. Jednou z významných foriem je psychologická kontrola. Psychologická kontrola je charakterizovaná manipuláciou rodiča adolescentom v snahe dosiahnuť jeho poslušnosť, zachovať na rodičovi závislosť, či dosiahnuť perfektný výkon. Je chápaná ako kontrolujúce správanie rodiča, ktoré nereaguje na emocionálne a psychologické potreby dieťaťa. Cieľom predkladaného príspevku je predstaviť bližšie problematiku psychologической kontroly v adolescencii a jej súvis s vývinom dospievajúcich. Súčasťou príspevku bude prezentácia výsledkov našich štúdií realizovaných u detí v období skorej adolescencie a ich rodičov. Zameriame sa na rodové rozdiely v psychologической kontrole, na jej postavenie v kontexte výchovných štýlov a na vzťah psychologической kontroly a rôznych aspektov vývinu dospievajúcich (rizikové a problémové správanie, sebaúcta, životná spokojnosť).

Kľúčové slová: psychologická kontrola, rodičia, adolescencia

Transformácia rodinnej politiky Slovenskej republiky v súvislosti s jej hlavnými cieľmi - demografickým vývojom a eliminovaním chudoby

Ján Košta

Ekonomický ústav SAV, Bratislava

Abstrakt: Príspevok má diskusný charakter a zameriava sa na optimalizáciu spôsobov ako dosahovať dva hlavné dlhodobé ciele rodinnej politiky, a to podporu pôrodnosti v súvislosti s negatívnym demografickým vývojom a eliminovanie chudoby rodín s malými deťmi. Východiskom do diskusie o charaktere potrebnej transformácie rodinnej politiky sú štatistické údaje z oblasti demografie, ktoré sú analyzované z hľadiska dôležitých sociálnych znakov, napríklad stupeň vzdelania, vek a národnosť matky. Diskusia sa dotýka aj hlavných nástrojov štátnej rodinnej politiky, a to jednotlivých rodinných (sociálnych) dávok, ich výšky a podmienok vyplácania. Príspevok v závere vyúsťuje do návrhu hlavných zmien v rodinnej politike Slovenskej republiky.

Kľúčové slová: rodinná politika, trendy v demografickom vývoji, fertilita, chudoba

Kvalita života seniorů v kontextu násilí páchaného ze strany rodinných příslušníků

Adriana Valcová

Filozofická fakulta, Masarykova univerzita v Brně

Abstrakt: V příspěvku je kladen důraz na specifika ohrožených osob ve věku pozdní dospělosti a stáří, jsou vymezeny rizikové faktory domácího násilí páchaného na ohrožených osobách nacházejících se v zájmovém vývojovém období a jeho dopad na kvalitu jejich života. V příspěvku je vymezena role pomáhajících organizací, zejména neziskové organizace Bílý kruh bezpečí, z. s. v rozkrývání a řešení domácího násilí. Dále budou předloženy dvě případové studie a jejich obsahová analýza osob ve věku pozdní dospělosti a stáří, které byly zasaženy domácím násilím, a jejichž případy byly již řešeny v rámci trestního řízení. Z výsledků analýzy případových studií vyplývá, že domácí násilí páchané na hrožené osobě ve specifikovaném vývojovém je s ohledem na rizikové faktory velmi problematické, tyto osoby jsou k projevům domácího násilí náchylnější a řešení nastalé situace je velmi komplikované, mnohdy nemožné, jelikož jsou často odkázáni na pomoc či přítomnost násilné osoby, což rapidně zhoršuje kvalitu jejich života.

Klíčové slová: domácí násilí, ohrožená osoba, senior, rizikový faktor, kvalita života

Prežívanie materstva v marginalizovanej rómskej komunite

Shoshana Chovan

Ústav psychológie zdravia, Lekárska fakulta, UPJŠ v Košiciach

Abstrakt: Rómske ženy z marginalizovaných komunít sú v súčasnosti jednou z najzraniteľnejších skupín na Slovensku. Tento príspevok sa zameriava na špecifické faktory ovplyvňujúce materstvo žien z marginalizovaných komunít a pokúša sa zachytiť súvislosti medzi životnými podmienkami, kultúrnymi hodnotami a rodičovským správaním. Štúdia bola realizovaná ako kvalitatívny výskum, použitá bola metóda zakotvenej teórie analýzy dát. Výskumným súborom bolo 5 žien z marginalizovanej rómskej komunity v okrese Levoča. Pre matky, ktoré participovali na tomto výskume je ideálnym spôsobom výchovy responzívne rodičovstvo, ktoré sa však vzhľadom na životné podmienky darí naplňovať len v obmedzenom rozsahu.

Klíčové slová: materstvo, rodičovstvo, marginalizované rómske komunity, chudoba, citová väzba

Vedecké sympóziu

Dobré vedecké praktiky (nielen) v klinickom výskume

Matúš Adamkovič¹, Gabriel Baník¹, Pavol Kačmár², Marcel Martončík¹, Ivan Ropovík¹

¹Inštitút psychológie, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove, ²UPJŠ v Košiciach

Abstrakt: V posledných rokoch sa v behaviorálnych vedách čoraz viac akcentuje problematika relatívne nízkej replikovateľnosti. V rámci sympózia bude diskutovaných viacero oblastí, počnúc nežiaducimi systémovými aspektmi realizácie psychologického výskumu (publikačné skreslenie, nízka štatistická sila, netransparentnosť, neochota realizovať replikačné štúdie a problematické výskumné praktiky napr. v podobe selektívneho reportovania, HARKingu či p-hackingu), cez zmenu paradigmy pohľadu na psychologické konštrukty, potrebu predregistrácie protokolov, až po možnosti detekcie fabrikovaných dát.

Klíčové slová: replikovateľnosť výskumu, dobré výskumné praktiky, sieťová analýza, predregistrácia, detekcia fabrikovaných dát

Vzťah fyzickej aktivity, telesnej zdatnosti a výskytu úrazov s nadhmotnosťou/obezitou u slovenských školákov

Jaroslava Kopčáková

Ústav psychológie zdravia, Lekárska fakulta, UPJŠ v Košiciach

Abstrakt: Približne tretinu bežného pracovného dňa strávia školáci v škole s rovesníkmi a tretinu spánkom. V spôsobe, akým využijú tú poslednú tretinu dňa, sa školáci medzi sebou líšia. Niektorí tento čas trávajú pasívne (napr. surfovaním na internete, čítaním, hraním počítačových hier, čítaním, počúvaním hudby, či sledovaním televízie), iní aktívne, pričom niektorí uprednostňujú neorganizované (napr. stretávanie sa s priateľmi vonku, návšteva supermarketov) a niektorí organizované voľnočasové aktivity (napr. športové tréningy, hodiny v ZUŠ, krúžky či kluby) a niektorí stihnú z každého niečo. Cieľom tejto štúdie bolo zistiť, do akej miery má pravidelná fyzická aktivita školákov, telesná zdatnosť a výskyt úrazov vplyv na nadváhu a obezitu u 11 až 15 ročných školákov. Analyzované údaje boli zozbierané v rámci objektívnych meraní medzinárodnej štúdie Health Behaviour in School Aged Children (HBSC) 2017/2018, pričom výskumná vzorka bola tvorená 888 školákmi vo veku 11 až 15 rokov. Pravidelná fyzická aktivita, rovnako aj telesná zdatnosť súvisí s nižším výskytom nadváhy a obezity u školákov. Navyše, súvislosť medzi výskytom úrazov a nadváhou a obezitou u školákov sa nepotvrdila. Podpora aktívneho životného štýlu a jeho vhodné nastavenie môže viesť k prevencii nadváhy a obezity u školákov.

Kľúčové slová: fyzická aktivita, telesná zdatnosť, výskyt úrazov, nadhmotnosť/obezita, školáci

Vplyv podpory spolužiakov a učiteľov na vzťah medzi nepriaznivými skúsenosťami z detstva a emocionálnymi a behaviorálnymi problémami u adolescentov

Miriama Lacková Rebičová, Zuzana Dankulincová

Ústav psychológie zdravia, Lekárska fakulta, UPJŠ v Košiciach

Abstrakt: Adolescencia je obdobím výrazných biologických, psychologických a sociálnych zmien, s ktorými sa adolescent musí vyrovnávať a zvládnuť ich. Už v období detstva môže dieťa zažívať rôzne pozitívne i negatívne skúsenosti, ktoré majú obrovský vplyv na celoživotné zdravie jedinca. Nepriaznivé skúsenosti z detstva majú významný vplyv na duševné zdravie už v období adolescencie. Podpora učiteľov a spolužiakov môže narušiť niektoré z týchto dôsledkov, keďže sa ukázalo, že lepšia sociálna podpora učiteľov a spolužiakov zlepšuje výsledky duševného zdravia adolescentov. Cieľom tejto štúdie bolo zistiť, do akej miery má podpora spolužiakov a učiteľov vplyv na asociáciu nepriaznivých detských skúseností s emocionálnymi a behaviorálnymi problémami u adolescentov. Analyzované údaje boli zozbierané v rámci medzinárodnej štúdie Health Behaviour in School Aged Children 2017/2018, pričom výskumná vzorka bola tvorená 5202 školákmi vo veku 11 až 15 rokov. Sociálna podpora spolužiakov pozitívne vplýva na vzťah nepriaznivých skúseností z detstva a emocionálne problémy, rovnako aj behaviorálne problémy. V prípade sociálnej opory učiteľa je štatisticky významný vplyv na vzťah nepriaznivých skúseností z detstva a behaviorálnych problémov. Podpora vzťahov so spolužiakmi môže znížiť výskyt emocionálnych a behaviorálnych problémov u adolescentov, ktorí majú skúsenosť s nepriaznivými udalosťami z detstva.

Kľúčové slová: sociálna opora spolužiakov a učiteľov, závažné udalosti z detstva, emocionálne a behaviorálne problémy, adolescenti

Rozvoj jazykových a předgramotnostních schopností u dětí s poruchami sluchu

Miroslava Nováková Schöffelová, Marína Mikulajová, Ivana Nováková

Fakulta humanitních studií, Univerzita Karlova v Praze

Abstrakt: V příspěvku krátce představíme metodiku Trénink jazykových schopností podle D. B. Elkonina, zaměřující se na fonemického uvědomování, které má klíčové postavení v dovednostech čtení a psaní, je nejsilnějším prediktorem budoucích potíží ve čtení a psaní, zejm. dyslexie. Metoda rozvíjení fonemického uvědomování dle Elkonina se ukazuje jako vysoce efektivní i v individuální logopedické péči u dětí se sluchovým postižením. Už v předškolním věku si dokážou osvojit chápání hláskové struktury slova. To však vyžaduje specifický metodický postup. Vedlejším efektem intervence je navození správné výslovnosti a srozumitelnosti řeči u těchto dětí. V příspěvku uvedeme možné způsoby využití metodiky u těchto dětí včetně krátkých videoukázek, které demonstrují několikaletou zkušenost s metodikou v praxi a její výsledky.

Klíčové slová: fonemické uvědomování, předgramotnostní dovednosti, děti s poruchami sluchu, Elkonin

Neistá vzťahová väzba a horšie duševné zdravie detí z centier pre deti a rodiny – samozrejmy vzťah?

Tatiana Dubayová, Alexandra Danková

Pedagogická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Narušenie vzťahovej väzby u detí z centier pre deti a rodiny bolo preukázané viacerými štúdiami. Cieľom príspevku je objasniť, ako toto narušenie súvisí s problémami v oblasti duševného zdravia v období adolescencie u detí v náhradnej starostlivosti. Následne boli výsledky porovnané so výsledkami adolescentov vyrastajúcich v rodinách. Na zistenie typu vzťahovej väzby bol použitý dotazník Ako prežívam blízke vzťahy – revidovaný dotazník (ECR-R) a pre zisťovanie problémov v oblasti duševného zdravia Dotazník predností a nedostatkov (SDQ-Svk). Výskumný súbor tvorilo 132 adolescentov vo veku od 16 do 18 rokov, z toho 33 detí z centier pre deti a rodiny (15 dievčat, 18 chlapcov) vzdelávaných na stredných odborných školách a odborných učilištiach, 33 detí z rodín vzdelávaných na stredných odborných školách a odborných učilištiach (15 dievčat, 18 chlapcov) a detí z rodín vzdelávaných na gymnáziách (30 dievčat a 36 chlapcov). U všetkých skupín sa potvrdil pozitívny vzťah medzi mierou vyhýbania sa vo vzťahoch a zhoršenými príznakmi v oblasti emocionálnych problémov. Výsledky preukázali, že problémy v oblasti emocionálneho pripútania ohrozujú duševné zdravie dieťaťa, môžu zvyšovať prevalenciu duševných ochorení a preto je dôležité venovať týmto rizikovým deťom zvýšenú odbornú starostlivosť. Podnetom pre ďalší výskum je vytvoriť validný skríningový nástroj pre zisťovanie vzťahovej väzby detí už mladšom školskom veku, aby bolo možné správne interpretovať prvé náznaky problémov v správaní dieťaťa.

Klíčové slová: vzťahová väzba, duševné zdravie, mentálna vulnerabilita, centrum pre deti a rodiny

Výhody viacdetej rodiny z pohľadu detí a rodičov

Gabriela Mikulášková

Inštitút psychológie, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

4. blok

Etický rozmer kvality života odsúdených optikou forenznej sociálnej práce

Beáta Balogová

Inštitút edukológie a sociálnej práce, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Odsúdení, ako klienti forenznej sociálnej práce si pre svoj každodenný život vyžadujú pomoc pomáhajúcich profesionálov z dôvodu špecifickosti riešenia s rešpektom voči obmedzeniam súvisiacich s pozíciou odsúdeného. Práve forezná sociálna práca prostredníctvom profesijnej etiky môže prispieť k zlepšeniu kvality života. Autorka sa prostredníctvom kvalitatívnej stratégie zameriava na odlišné inštitucionálne kontexty pri práci s odsúdenými s poukázaním na vybrané etické teórie a metódy.

Kľúčové slová: odsúdený, forezná sociálna práca, etické kategórie, profesijná etika, kvalita života

Je spiritualita súčasťou kvality života a jakou má roli v sociálnej práci?

Eva Křížová

Katedra pastorační a sociální práce, Evangelická teologická fakulta, Univerzita Karlova v Prahe

Abstrakt: Tento příspěvek si klade otázku, zda do dnešní sociální práce patří také péče či starost o duši, dnešním termínem nazývaná spiritualitou. Spiritualita je chápána jako vysoce individualizovaná potřeba aktivního hledání harmonie, propojenosti, transcendence a vertikality, jež je odlišná od tradiční religiozity, ale plní obdobné emoční funkce. U osob v obtížných situacích bývá tato potřeba silněji přítomna. Ačkoli je dnešní sociální práce postavena na sekulárním základě, nelze opomíjet její křesťanské základy, mezi něž patří i duchovní dimenze života a světa. Celostní sociální práce zahrnuje do svého působení i duchovní otázky, za podmínek, že je to pro klienta důležité a prospěšné a že sociální pracovník je schopen a ochoten nakládat s touto dimenzí jako s dalším zdrojem opory. Pro tyto účely existuje celá řada konkrétních technik, jež lze využít. Soudobá společnost je sociology označována za postsekulární a tento pojem vyjadřuje, že plné sekularity nebylo modernizací dosaženo. Ač neexistuje shoda o tom, zda je spiritualita specifickou dimenzí duševního života a světa člověka, tvoří dnes široce diskutovanou oblast a je chápána jako pozitivní pojem, který skýtá zdroj osobní opory, komforty a odolnosti. Ten může být využíván i v sociální práci s klientem, zejména v těžkých existenčních krizích, ale i jako zdroj posily a podpory.

Kľúčové slová: spiritualita, kvalita života, sociálna práca

Starostlivosť o seba ako faktor vyrovnávania sa s negatívnymi dôsledkami pomáhania

Beáta Ráczová, Miroslava Köverová

Katedra psychológie, Filozofická fakulta, UPJŠ v Košiciach

Abstrakt: Cieľom príspevku bolo prezentovať hlavné zameranie a kľúčové výstupy projektu APVV 14-0921 počas jeho riešenia v období 7/2015-6/2019. Pozornosť bola venovaná vymedzeniu skúmaných premenných (vnímaný stres, vyhorenie, únava z pomáhania, sekundárny traumatický stres, pracovná spokojnosť, zadosťučinenie z pomáhania, starostlivosť o seba), priblíženiu slovenských adaptácií nástrojov na ich meranie a prezentovaniu vybraných výsledkov v kontexte zisťovania negatívnych a pozitívnych dôsledkov pomáhania na celoslovenskom súbore pomáhajúcich pracovníkov. V závere štúdie bol predstavený praktický výstup projektu – intervenčný program na podporu starostlivosti o seba pre pomáhajúce profesie – vrátane výsledkov overovania jeho efektivity v oblasti redukcie negatívnych dôsledkov a podpory pozitívnych dôsledkov výkonu pomáhajúcej práce.

Kľúčové slová: starostlivosť o seba, dôsledky pomáhania, intervenčný program, pomáhajúce profesie

Komunikácia v situáciách samovraždy - prevencia na univerzite - analýza projektu „Dobry život UMCS“

Marlena Stradomska

Uniwersytet Marii Skłodowskiej - Curie w Lublinie, Poland

Abstrakt: Článok je súhrnom projektu realizovaného v období október 2017 - marec 2018. Projekt je pokrytý najmenej 1000 opýtanými. Samovražedné správanie negatívne ovplyvňuje spoločnosť bez ohľadu na vek, sociálno-ekonomické postavenie alebo iné premenné. Podobná situácia je aj v miestnom prostredí, vrátane akademického mesta Univerzity Márie Curie-Skłodowskej. Sebevražedné správanie, ktoré nie je vyvolané duševnou chorobou, vzniká v dôsledku interakcie mnohých faktorov: individuálnych, rodinných a environmentálnych. Faktory, ktoré môžu zvýšiť riziko samovražedného správania medzi mladými študentmi, sú: vysoké požiadavky na vzdelanie v neprítomnosti primeranej podpory, negatívne sociálne prostredie, ktoré je spojené s neosobnými vzťahmi, ľahostajnosťou, neznalosťou problémov žiakov, nedostatkom záujmu a neschopnosťou využívať psychologickú podporu. Podľa interdisciplinárneho vedeckého výskumu nie je možné úplne zabrániť všetkým samovražedným správaniam. Programy, ktoré realizujú stratégie prevencie samovraždy však naznačujú, že ich možno čiastočne odstrániť a znížiť ich psychologické, zdravotné a sociálne dôsledky a náklady. Štúdie v celosvetovom meradle ukazujú, že takmer 80% budúcich samovrážd priamo alebo nepriamo informuje životné prostredie o úmysle vziať si vlastný život - verbálnou alebo neverbálnou komunikáciou, napísaním vôle, drastickou zmenou správania alebo patologickým záujmom o smrť a umieranie. Projekt „Dobry život“ bude pokračovaním projektu „Priateľská univerzita“, ktorý bol realizovaný na UMCS v Lubline a ktorý bol zameraný najmä na vytvorenie podporného systému pre študentov, ktorí sa ocitli v kríze duševného zdravia. Študenti sú obzvlášť citliví na pokus o samovraždu - preto projekt prispeje k efektívnejšej skupine študentov.

Kľúčové slová: samovražda, komunikácia, projekt, univerzita, prevencia

5. blok

Vybrané výsledky štúdie HBSC týkajúce sa školy a školského prostredia v kontexte kvality života

Lucia Bosáková

Ústav psychológie zdravia, Lekárska fakulta, UPJŠ v Košiciach

Abstrakt: Deti a adolescenti trávajú v škole väčšinu svojho času. Hrá v ich živote významnú úlohu a to azda v najcitlivejšom období ich vývinu. Preto, pochopenie toho ako sa v nej majú, je kľúčom k pochopeniu toho, aké je ich prežívanie a v konečnom dôsledku aj ich celkové zdravie a kvalita života. V rámci štúdie HBSC sme skúmali hneď niekoľko aspektov týkajúcich sa školy. Ide o postoj k vzdelaniu, spokojnosť so školou, stres v škole, podporu od učiteľov a pomoc s prípravou do školy. Cieľom tohto príspevku je priblížiť vybrané výsledky štúdie HBSC týkajúce sa školy a školského prostredia ako možných faktorov vplyvujúcich na kvalitu života školákov.

Kľúčové slová: školáci, škola, HBSC, postoj k vzdelaniu, spokojnosť so školou, stres v škole, podpora v škole

Je meranie nutnosťou pri poznávaní kvality života?

Nikola Kallová

Ústav výskumu sociálnej komunikácie, SAV Bratislava

Abstrakt: Dejiny filozofie sú zdrojom množstva teoretických systémov o kvalite života. Niektoré z nich navyše tvoria konceptuálny základ súčasných výskumov kvality života zahŕňajúc empirický výskum. Snaha spoznať podstatu a zákonitosti kvalitného života v súčasnosti nekončí pri skúmaní prostredníctvom teoretických metód, ale vyúsťuje do využívania nástrojov prírodných vied, kvantifikovania a merania. Predložený príspevok sa bude venovať kvalite života ako subjektívnemu fenoménu, pričom jeho pozornosť bude zameraná na prínos skúmania kvality života v dejinách filozofie a v modernej psychológii. Cieľom tohto príspevku bude odpovedať na otázku, či súčasný empirický výskum kvality života obohatil sumu poznatkov, ktoré čerpáme z dejín filozofie. Predmetom diskusie sa tak stávajú metódy filozofie a metódy psychológie, miera spoľahlivosti poznatkov, ktoré prinášajú, a taktiež charakter získaného poznania.

Kľúčové slová: kvalita života, meranie, dejiny filozofie, psychológia

Možnosti měření spokojenosti v partnerských vztazích

Zuzana Kalousová, Iva Štětovská

Katedra psychologie, Univerzita Karlova v Praze

Abstrakt: Ve svém příspěvku se budu zabývat možnostmi měření spokojenosti v partnerských vztazích. Zaměřím na vymezení pojmů manželská spokojenost (marital satisfaction), manželské přizpůsobení (marital adjustment), kvalita manželství (marital quality), manželské štěstí (marital happiness), šťastné páry (happy couples) a spokojenost v romantických/partnerských vztazích (satisfaction in romantic relationships), jenž jsou v používány v odborné literatuře mnohdy jako synonyma. Hlavní částí mého příspěvku bude přehledová studie mapující historický vývoj metod, které měří výše uvedené koncepty. Výběr a vývoj kvalitních psychodiagnostických metod a zajištění jejich dostupnosti považuji za stěžejní krok pro možnost dalšího zkoumání spokojenosti v partnerských vztazích.

Kľúčové slová: spokojenost v partnerských vztazích, psychodiagnostické metody, manželství

Vplyv kvality spánku na kvalitu života človeka

Viacheslav Basaliukov

Univerzita Komenského v Bratislave

Abstrakt: V článku sa skúma problém zlepšenia kvality spánku na kvalitu života človeka. Obzvlášť pozornosť je venovaná úlohe civilizačných faktorov ovplyvňujúcich kvalitu života a kvalitu spánku. Dôkladne sa skúmajú najčastejšie poruchy spánku: nespavosť, parasomnia (namesačnosť, nočné mory, syndróm nočného apetítu), poruchy vo fáze rýchleho spánku, narkolepsia, deprivácia spánku a obštrukčná spánková apnoe (OSA). Práca popisuje mechanizmy ochorení, ktoré môžu spôsobiť - hypertonia, srdcové ochorenia, mŕtvica a diabetes. Zdôrazňuje sa, že kvalita spánku sa skladá z komplexu biologických, psychologických, sociálnych činiteľov. Na základe teoretickej analýzy vedeckých údajov sa ukázalo, že nedostatok kvalitného spánku vedie k zvýšeniu rizika porúch srdcového rytmu, srdcového zlyhania, zvýšenej pravdepodobnosti dopravných nehôd alebo priemyselných havárií. Výsledky štúdie naznačujú priamy vzťah medzi kvalitou spánku a kvalitou života. Bolo zistené, že kvalita spánku odráža úroveň osobnej adaptácie, ako aj výber psychologických mechanizmov zvládania stresu - psychologických obranných mechanizmov a stratégií zvládania. Výsledky psychodiagnostického výskumu chronotypov umožnili stanoviť ich vplyv na kvalitu života. Nedostatok kvalitného spánku môže tiež viesť k zníženiu koncentrácie, fyzickej a myseľnej výkonnosti.

Kľúčové slová: kvalita života, spánok, chronotyp, stres

Kvalita života a osobná spokojnosť cudzincov žijúcich na Slovensku

Veronika Moravčíková

Trnavská univerzita v Trnave

Abstrakt: Práca sa venuje migrácii s dôrazom na kvalitu života v rôznych oblastiach. Úroveň kvality života na Slovensku bola porovnávaná so subjektívnou kvalitou života v domovskej krajine. U cudzincov bol skúmaný aj možný výskyt symptómov PTSD. Výskumný súbor tvorilo $n=26$ cudzincov (4 ženy a 22 mužov). Boli im administrované 3 upravené metodiky formou rozhovoru: Analytické otázky od Musila a Navrátila, SIQZ a SPRINT. Respondenti hodnotili svoju životnú situáciu ako dobrú. Viac ako polovica z nich sa však stretla s predsudkami. Z výpovedí vyplýva, že na území Slovenska dokážu uspokojiť svoje potreby, ale prítomnosť rodiny by bola vítaná. Úroveň ponúkaných služieb by mohla byť podľa ich slov vyššia a poskytovaná aj v cudzom jazyku. Migranti disponovali vlastnosťami ako komunikatívnosť a otvorenosť, čo im napomáha zvládať kultúrne bariéry. Okrem spokojnosti v sociálnych vzťahoch je u migrantov zvýšená úroveň kvality života oproti domovskej krajine v ekonomickej situácii, v spokojnosti s prírodnými podmienkami, vládou, možnosťou podnikat' a bezpečnosťou. U 4 cudzincov bol zaznamenaný výskyt PTSD a u 2 bolo zaznamenané hraničné pásmo. Prínos spočíva v opise teoretického pozadia kvality života u migrantov a zároveň opísanú teóriu overuje na základe rozhovorov s konkrétnymi cudzincami žijúcimi na Slovensku.

Kľúčové slová: cudzinci na Slovensku, kvalita života, migrácia, štruktúrované rozhovory

Migrácia v súčasnosti

Martina Šlosáriková

Inštitút psychológie, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Migrácia patrí v súčasnosti k aktuálnym témam v spoločnosti. Táto téma sa týka najmä krajín Európskej únie a Slovensko nie je výnimkou. Zmeny, ktoré spôsobuje migrácia obyvateľstva sa odzrkadľujú v širšom sociálnom, ekonomickom, demografickom ale aj politickom dianí. Vo všeobecnosti migrácia označuje pohyb skupiny ľudí ale aj jednotlivcov z jedného bydliska do druhého. V súčasnosti migrácia obyvateľstva neustále stúpa a preto sa stáva jednou z hlavných výziev 21. storočia. Mobilita stúpa nielen v medzinárodných súvislostiach ale aj u nás migračné procesy zosilneli po vstupe do Európskej únie. A každým rokom je zaznamenaný nárast populácie migrantov. Hlavným cieľom tohto príspevku je poskytnúť prehľad o aktuálnej situácii migrantov vo svete ale aj na Slovensku za posledné roky. Príspevok sa taktiež zameriava na predstavenie projektov a aktivít v oblasti migrácie a integrácie migrantov na Slovensku.

Kľúčové slová: migrácia, Európska únia, Slovensko

Posterová sekcia

Šporovlivosť a márnوترatnosť – súvisia s výškou príjmu?

Matúš Adamkovič, Peter Babinčák

Inštitút psychológie, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Primárnym cieľom príspevku bolo zistiť aký je vzťah medzi šporovlivosťou respektíve márnوترatnosťou a výškou príjmu. Ďalším krokom bolo preskúmať, či existuje istá úroveň príjmu, dosiahnutím ktorej sa daný vzťah mení. Participantom ($N = 234$) boli administrované škály šporovlivosti a lakomosti-márnوترatnosti. Sila vzťahov medzi premennými bola kalkulovaná prostredníctvom Spearmanovho Rho. Pre lepšiu vizualizáciu a zodpovedanie druhej výskumnej otázky boli vzťahy aj graficky znázornené a to pomocou klasickej lineárnej regresnej čiary, ale tiež pomocou loess krivky pre vizualizáciu prípadných nelineárnych vzorcov v dátach. Na výskumnom súbore nebol pozorovaný prakticky žiaden vzťah medzi šporovlivosťou/márnوترatnosťou a výškou príjmu (Spearmanovo Rho = $-.12$ až $.13$). Je tak možné predpokladať, že šporovlivosť aj márnوترatnosť sú determinované skôr osobnostnými premennými než ekonomickou situáciou. Zároveň, na dátach nebol pozorovaný „bod“ výšky príjmu, po ktorom sa začne meniť vzťah skúmaných premenných ako je tomu napr. v prípade vzťahu príjmu a kvality života (tzv. satiation point).

Kľúčové slová: chudoba, príjem, šporovlivosť, márnوترatnosť

Socioekonomický status, sociometrický status a vybrané sociodemografické premenné ako prediktory subjektívne hodnotenej kvality života

Jaroslava Babjáková, Monika Kačmárová

Inštitút psychológie, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Príspevok sa zaoberá skúmaním prediktorov telesnej, kognitívnej, emocionálnej, sociálnej a environmentálnej oblasti kvality života. Cieľom príspevku bolo zistiť do akej miery sa vybrané prediktory (rod, vek, pracovné postavenie, bývanie sám/s niekým, subjektívne hodnotené zdravie, socioekonomický status = SES, sociometrický status = SMS) podieľajú na vysvetlení jednotlivých oblastí kvality života. Výskumný súbor pozostával zo 144 respondentov (34 mužov a 110 žien) s priemerným vekom $M = 26.61$ ($SD = 8.097$). Testovú batériu tvorili sociodemografické otázky, dotazník Subjektívne hodnotenie kvality života a Škály subjektívneho sociálneho statusu. K štatistickej analýze prevedenej pomocou SPSS 23.0 bola použitá viacnásobná hierarchická lineárna regresná analýza. Výsledky štúdie potvrdili v troch oblastiach kvality života (emocionálna, telesná, kognitívna) významnosť subjektívne hodnoteného zdravia a SMS. Okrem toho bol v rámci kognitívnej oblasti potvrdený rod ako aj SMS a subjektívne hodnotené zdravie. Čo sa týka sociálnej oblasti boli zistené tri prediktory (vek, SES, SMS). V environmentálnej oblasti SHKŽ bol zistený jeden pozitívny prediktor (SMS). V príspevku sú analyzované výsledky výskumu a možné vysvetlenia sú ponúknuté v diskusii.

Kľúčové slová: subjektívne hodnotená kvalita života, socioekonomický status, sociometrický status, sociodemografické premenné

Efekt poradia narodenia na osobnostné vlastnosti vo viacdetrných rodinách

Peter Babinčák

Inštitút psychológie, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Cieľom realizovaného výskumu bolo overiť súvislosť medzi poradím narodenia a osobnostnými vlastnosťami podľa modelu Big Five a subjektívnym šťastím vo viacdetrných rodinách. Vzorku respondentov tvorilo v prvom kole zberu 698 dospelých respondentov získavaných príležitostným výberom zohľadňujúcim rovnomerné vekové a rodové zastúpenie. Za členov viacdetrných rodín boli považovaní respondenti s viac ako 2 súrodencami, takýchto respondentov bolo 183, z čoho bolo 84 mužov a 99 žien s vekovým priemerom 44,3 rokov. Pre zber údajov boli využité metodiky Ten-Item Personality Inventory (Gosling et al., 2003) a Subjective Happiness Scale (Luybomirsky & Lepper, 1999). Na analýzu rozdielov medzi osobami s rôznou pozíciou v súrodeneckom systéme bola využitá ANCOVA s vekom a rodom ako kontrolovanými premennými a t-test. Bol zaznamenaný rozdiel v extravverzii medzi prvými a poslednými v súrodeneckom systéme, veľkosť efektu bola ale veľmi nízka. Rozdiely v osobnostných vlastnostiach a subjektívnom šťastí medzi prvorodenými a druhorodenými resp. neskoršie narodenými neboli zaznamenané. Analyzované údaje nepriniesli postačujúcu evidenciu týkajúcu sa rozdielov v osobnostných vlastnostiach tak, ako je to v teóriách zdôrazňujúcich význam poradia narodenia naznačované.

Kľúčové slová: poradie narodenia, viacdetrné rodiny, osobnostné vlastnosti, šťastie

Kvalita života předčasně narozených dětí

Iva Burešová

Psychologický ústav, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita v Brně

Abstrakt: V České republice se ročně narodí přibližně 8 500 dětí s nízkou porodní hmotností (do 2500g), které jsou potencionálně ohrožené rizikovým vývojem, což činí kolem 8% z celkově narozených dětí. Předčasný porod představuje kromě zdravotních rizik vyplývajících z nízké porodní hmotnosti i další významné komplikace spojené s následným psychomotorickým i psychosociálním vývojem, který je v řadě případů značně rizikový a jehož dopady nejsou jen individuální, ale ve svých důsledcích i celospolečenské. Výsledky zahraničních i domácích výzkumných studií u předčasně narozených dětí, dětí s nízkou porodní hmotností a u dětí ohrožených rizikovým vývojem dlouhodobě poukazují na výskyt řady významných vývojových obtíží v psychickém vývoji, jako jsou např. poruchy autistického spektra, poruchy kognitivního vývoje, vývojové poruchy učení, řeči, poruchy chování a emocí atd. V tomto kontextu sehrává naprosto zásadní roli včasná identifikace dětí s odchylkami ve vývoji a následné průběžné sledování jejich raného vývoje. Pouze včasná identifikace dětí s opožďujícím se, nebo rizikovým vývojem umožňuje včasné zahájení a adekvátní využití možností raných intervenčních (rehabilitačních a stimulačních) programů, které napomáhají normalizaci vývoje a významným způsobem zvyšují kvalitu života v následujících vývojových fázích.

Kľúčové slová: předčasně narozené děti, psychomotorický vývoj, psychosociální vývoj, intervenční programy, kvalita života

Prežívanie ageizmu a úrovne spokojnosti seniorov v rodinnom prostredí v závislosti od typu a lokality bývania vo viacgeneračných rodinách

Lena Čupková, Tatjana Búgelová, Natália Dzvoníková

Inštitút psychológie, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Príspevok sústreďuje svoju pozornosť na prežívanie ageizmu seniorov vo viacgeneračnom bývaní. Hlavným cieľom bolo overiť vzťahy medzi jednotlivými demografickými činiteľmi a výskytom ageizmu, prejavovaného voči seniorom žijúcim vo viacgeneračnej rodine a mierou ich spokojnosti. Sekundárnym cieľom bolo zisťovanie rozdielov v miere preukazovaného ageizmu mladšej a strednej generácie voči seniorom a mierou vzájomnej spokojnosti v spoločnom bývaní. Výskumný súbor tvorilo 133 respondentov z 38 rodín vo veku od 10 do 88 rokov. Vo výskume bol použitý Dotazník na meranie spokojnosti v rodine a dotazník Mýtov o starobe. Výsledky výskumu ukázali, že prežívaný ageizmus u seniorov má vplyv na spokojnosť s viacgeneračným bývaním. Čím je vyššie prežívanie ageizmu, tým nižšia je spokojnosť seniora s viacgeneračným bývaním. Demografické faktory nemali vplyv ani na prežívanie ageizmu, ani na spokojnosť s viacgeneračným bývaním seniorov. Nepreukázali sa ani štatisticky významné rozdiely v prežívaní ageizmu a spokojnosťou s viacgeneračným bývaním medzi jednotlivými generáciami.

Kľúčové slová: ageizmus, senior, viacgeneračné bývanie, rodina, spokojnosť

Postoje k seniorom z pohľadu nukleárnych a viacgeneračných rodín

Lena Čupková, Natália Köverová, Patrícia Gajdošociová

Inštitút psychológie, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Hlavným cieľom predkladaného príspevku bolo zistiť, či sa líši miera ageistických postojov v rámci nukleárnych a viacgeneračných rodín. Ďalším cieľom bolo zistiť vzťah medzi frekvenciou a kvalitou medzigeneračného kontaktu a ageistickými postojmi. Výskumný súbor tvorilo 136 vysokoškolských študentov (69,1% žien, 30,9% mužov) zo slovenských a českých vysokých škôl. Testovacia batéria zahŕňala 3 dotazníky: Sociodemografický dotazník, Dotazník kvality a frekvencie medzigeneračného kontaktu a Fraboniovej revidovanej verziu škály ageizmu (Rupp, Vodanovich & Credé, 2005). Analýza získaných dát nepreukázala rozdiel medzi nukleárnymi a viacgeneračnými rodinami v ageistických postojoch. Potvrdil sa signifikantne negatívny vzťah medzi frekvenciou kontaktu a ageistickými postojmi a taktiež sa potvrdil signifikantne negatívny vzťah medzi kvalitou kontaktu so seniorom a ageistickými postojmi.

Kľúčové slová: ageistické postoje, nukleárne a viacgeneračné rodiny, kvalita kontaktu, frekvencia kontaktu

Rozdiely v štruktúre školskej triedy a ich vzťahy s triednou atmosférou

Marek Dobeš

CSPV SAV Košice

Abstrakt: Čas strávený v škole je pre mladých ľudí podstatnou časťou ich životov. Intervencie v rámci školskej triedy môžu podstatne zlepšiť kvalitu času stráveného v škole. Na to, aby boli intervencie efektívne, je potrebné poznať vzťahy v triede a spokojnosť žiakov s triednou atmosférou.

Kľúčové slová: triedna atmosféra, sociometria, školská trieda

Maternal gatekeeping - prehľad aktuálnych zistení v problematike

Zuzana Fucsková, Peter Babinčák

Inštitút psychológie, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Cieľom predkladanej teoretickej štúdie je podať stručný prehľad o doposiaľ málo preskúmanom jave – maternal gatekeeping. Prvá časť práce sa venuje teoretickému vymedzeniu pojmu. Dôraz sa kladie na multidimenzionálne chápanie konštruktu. V druhej časti štúdie sú uvedené zistenia z doterajších zahraničných výskumov. V tejto časti sú vyzdvihnuté najmä závery výskumov týkajúcich sa vzťahu medzi maternal gatekeepingom a angažovanosťou otca v živote dieťaťa, ako aj dopad maternal gatekeepingu na rodinný systém. Ďalšia časť práce poskytuje popis špecifických faktorov vplyvujúcich na prejavy maternal gatekeepingu. Táto časť pojednáva aj o možnostiach skúmania a merania tohto javu. V poslednej časti sa uvádzajú odporúčania pre ďalšie skúmanie daného fenoménu v rámci rodinného kontextu. V závere sú uvedené praktické odporúčania pre zmiernenie prejavov maternal gatekeepingu.

Kľúčové slová: maternal gatekeeping, angažovanosť otca, presvedčenia matky, správanie matky, správanie otca

Reflexia ľudského šťastia a kvality života z hľadiska tzv. pravicovej a ľavicovej politologickej perspektívy

Peter Garbarčík

Inštitút edukológie a sociálnej práce, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Predmetný príspevok prezentuje filozofické a politické interpretácie pojmov „ľudské šťastie“ a „kvalita života“ ako jedných z nosných a zároveň najťažšie vymedziteľných sociálnych, politických, ekonomických a filozofických kategórií. Pre spriehľadnenie tejto multidimenzionálnej problematiky sa daný príspevok snaží priniesť iný rozmer reflexie týchto dôležitých problematik, ktoré sú veľakrát predmetom dizinterpretácií, predovšetkým v rovine politiky a nastavovania jej konkrétnych mechanizmov. V tejto súvislosti je zaujímavé rozlíšenie dvoch fundamentálnych ideologických prístupov tak na poli politiky ako aj ekonómie, filozofie a politológie. Príspevok na základe tohto, ďalšieho rozmeru prispievať k základnému sprehľadneniu danej problematiky.

Raný psychomotorický vývoj nedonošených detí

Petra Hoffmanová

Psychologický ústav, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita v Brne

Abstrakt: Každý rok se po celém světě narodí předčasně kolem 15 mil dětí. Jedná se o celospolečenské a multioborové téma, protože na péči o tyto děti se podílí celá řada odborníků. Jako důsledek předčasného porodu se u nich objevuje celá řada poškození a opoždění, která mohou vymizet anebo přetrvávají po celý život. Tyto děti mají problémy v oblasti senzorické, kdy se potýkají s poruchou či úplnou ztrátou zraku a/nebo sluchu. Dále mohou mít poruchu mnestických schopností, exekutivních funkcí nebo také prostorového myšlení. Významná jsou také opoždění motorického vývoje nebo poruchy motoriky, kterými jsou mozková obrna anebo vývojová koordinační porucha. Záměrem naší práce je dlouhodobé sledování raného vývoje nedonošených dětí (od narození po 36 měsíců) a zjištění důležitých proměnných, které ovlivňují jejich psychomotorický vývoj. Dále nás zajímá, jak se vývoj kognitivních a motorických schopností mění v čase. Měření uskutečníme pomocí Vývojových škál Bayleyové II (BSID II) a bude probíhat v rámci Fakultní nemocnice Brno. Očekávaný výzkumný soubor je 200 dětí a celkově budou děti vyšetřeny 7x po dobu 3 let. Klademe si za cíl lepším porozumění faktorům, které se podílí na jejich psychomotorickém vývoji a jak je případně možné nastavit potřebné intervence.

Kľúčové slová: nezralosť, raný psychomotorický vývoj, vývojové trendy

Odkázanosť na pomoc inej osoby ako nové sociálne riziko

Anna Jašková

Inštitút edukológie a sociálnej práce, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Témou príspevku je nové sociálne riziko - problematika odkázanosti na pomoc inej osoby. Cieľom príspevku je analýza problematiky odkázanosti na pomoc inej osoby v kľúčových dokumentoch sociálnej politiky z pohľadu sociálnej práce.

Analýza súčasného stavu problematiky ľudí bez domova v podmienkach Slovenskej republiky

Anna Jašková, Antónia Sabolová Fabianová

Inštitút edukológie a sociálnej práce, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Príspevok je venovaný problematike ľudí bez domova. Cieľom príspevku je analýza súčasného stavu problematiky ľudí bez domova v podmienkach Slovenskej republiky.

Starostlivosť o seba u sociálnych pracovníkov s dôrazom na všímavosť

Martin Knurovský, Beáta Balogová

Inštitút edukológie a sociálnej práce, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Cieľom príspevku je definovať pojem všímavosť v súvislosti so starostlivosťou o seba u sociálnych pracovníkov a význam všímavosti v súvislosti s podporou kvality života u sociálnych pracovníkov. Myslíme si, že všímavosť v starostlivosti o seba predstavuje dôležitý význam v riešení záťažových situácií, ktoré negatívne pôsobia na osobnosť sociálneho pracovníka a na jeho efekty pri výkone kvalitnej sociálnej práce. V príspevku sa chceme zamerať aj na psychohygienu, ktorá prispieva ku kvalite profesijného aj rodinného života sociálneho pracovníka. Bude kladený dôraz na podmienky podporujúce a ovplyvňujúce výkon sociálnych pracovníkov a vplyv osobného života a voľnočasových aktivít na tento výkon.

Dôsledky prežitého násillia na kvalitu pracovného života žien zažívajúcich násillie

Ľubica Libáková

Inštitút edukológie a sociálnej práce, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Príspevok teoreticky vymedzuje dôsledky prežitého násillia na kvalitu pracovného života žien zažívajúcich násillie. Aktuálny stav v oblasti skúmania dôsledkov prežitého násillia na uplatnenie žien na trhu práce považujeme i v súčasnosti (predovšetkým v slovenskom prostredí) za nepostačujúci, ba až absentujúci, čo potvrdzuje aj pretrvávajúce nedostatočné množstvo relevantných odborných a vedeckých zdrojov. Našou ambíciou je v príspevku poukázať na závažnosť tejto problematiky a aj napriek relatívnemu nedostatku relevantných zdrojov ponúknuť základný obraz o súvislostiach prežitého násillia a pracovnej situácie žien zažívajúcich násillie.

Postoje k viacdenným rodinám v období mladej dospelosti a ich súvislosti s rodinným prostredím a socioekonomickým statusom a religiozitou

Mária Opočenská, Peter Babinčák

Inštitút psychológie, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Viacdenné rodiny (VR) v slovenskom kultúrnom kontexte sú vďaka svojej odlišnosti voči väčšinovej norme počtu detí v klasickej rodine častým objektom predsudkov. Cieľom tejto štúdie bolo overenie súvislostí medzi postojmi k VR a rodinným prostredím, socioekonomickým statusom a religiozitou, ako potenciálnymi prediktormi takýchto postojov. Výskumu sa zúčastnilo 103 bezdetných mladých dospelých vo veku 20-30 rokov. Pre zber údajov bola využitá Škála rodinného prostredia (Hargašová & Kollárik, 1986) a autorská metodika postojov k VR. Za pomoci EFA boli postoje štrukturované do 3 faktorov: nevýhody VR, výhody VR a deficit životnej úrovne vo VR. Ako sprostredkovaný ukazovateľ postojov k VR bola zisťovaná želaná veľkosť rodiny. Regresnou analýzou sa potvrdili predovšetkým veľkosť rodiny a religiozita ako prediktory postojov k VR i k želanej veľkosti rodiny. K ďalším premenným, ktoré sa presadili v regresných modeloch patrila rod a konfliktovosť. Obmedzením výskumu je príležitostný zber údajov a prvá verzia metodiky na meranie postojov k VR. Korektné využitie EFA by vzhľadom k počtu položiek metodiky vyžadovalo väčšiu vzorku.

Kľúčové slová: viacdenné rodiny, postoje, rodinné prostredie, religiozita, socioekonomický status

Empatia a vzťahová väzba v dospelosti ako možné prediktory ageizmu

Elena Pavlůvčíková, Beáta Čižmáriková

Inštitút psychológie, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Cieľom práce bolo overiť, či úroveň jednotlivých aspektov empatie a štýl citovej väzby v dospelosti sú prediktormi úrovne ageizmu u študentov pomáhajúcich profesií. Výskumný súbor tvorilo 91 respondentov vo veku 19-28 rokov. Nástroj použitý na zisťovanie úrovne jednotlivých aspektov empatie bol Index interpersonálnej reaktivity (Davis, 1980). Na zisťovanie štýlov citovej väzby bol použitý Dotazník prežívania blízkych vzťahov - skrátená 16-položková verzia (Kaščáková et al., 2016) a na zistenie úrovne ageizmu bola použitá Frabonihova škála ageizmu - skrátená verzia (Rupp, Vodanovich, & Credé, 2005). Na overovanie vzťahov medzi premennými bol použitý štatistický postup viacnásobnej hierarchickej lineárnej regresnej analýzy pomocou metódy stepwise. Výsledky testovania hypotéz preukázali, že z testovaných prediktorov boli signifikantné dva - rod a osobný distress. Čím vyššie skóre v subškále osobný distress respondenti dosiahli, tým dosiahli vyššie skóre ageizmu. Rod vystupoval vo výskume ako kontrolná premenná a ukázalo sa, že muži dosahovali vyššie skóre ageizmu ako ženy.

Kľúčové slová: empatia, citová väzba v dospelosti, ageizmus

Osobnosť ako prediktor osobnej pohody seniorov

Elena Pavlůvčíková, Katarína Tóthová

Inštitút psychológie, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Predmetom výskumu bolo preskúmať vzťahy medzi osobnostnými vlastnosťami, konkrétne extravertiou, neurotizmom, psychotizmom a ekonomickou situáciou vo vzťahu k osobnej pohode seniorov. Ďalším cieľom bolo zistiť, či existujú rodové rozdiely medzi seniormi v prežívaní osobnej pohody. Výskumný súbor tvorilo 77 respondentov. Na skúmanie premenných bol použitý demografický dotazník, skrátená verzia Eysenckovho osobnostného dotazníka EPQ-R, Škálu spokojnosti so životom SWLS a Škálu emocionálnej habituálnej subjektívnej pohody SEHP. Štatistická analýza dát bola uskutočnená v programe IBM SPSS Statistics 22.0. Vo výskume sa prostredníctvom viacnásobnej hierarchickej lineárnej regresie potvrdil pozitívny vzťah medzi extravertiou a osobnou pohodou. Konkrétne sa potvrdil vzťah medzi jej

dvoma zložkami: prežívaním pozitívnych emócií a spokojnosťou so životom. Medzi ostatnými osobnostnými premennými ani ekonomickou situáciou nebol zistený žiadny vzťah. Nepotvrdil sa ani rodový rozdiel v prežívaní osobnej pohody medzi seniormi.

Kľúčové slová: osobnosť, osobná pohoda, seniori

Dynamika reziliencie v kontexte spôsobu trávenia voľného času

Antónia Sabolová Fabianová, Zuzana Poklembová

Inštitút edukológie a sociálnej práce, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Jednou z možností ako nazerať na odolnosť je pohľad na rezilienciu ako na dynamický proces zahŕňajúci dosiahnutie pozitívnej adaptácie v kontexte významnej hrozby, nepriaznivého stavu alebo traumy. Na základe tejto myšlienky sa autorky rozhodli prostredníctvom teoretickej analýzy v informatívnej rovine predložiť východiská, ktoré preukazujú na súvislosti medzi rezilienciou, jej dynamickou charakteristikou a spôsobmi trávenia voľného času u dospelých pracujúcich v pomáhajúcich profesiách.

Normatívna analýza sociálnej intervencie obvineným, odsúdeným a prepusteným klientom s dôrazom na kvalitu života

Miriama Šarišská, Beáta Balogová, Martin Hamadej

Inštitút edukológie a sociálnej práce, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Príspevok reflektuje spôsob poskytovania sociálnej intervencie v zmysle sociálnych služieb alebo iných foriem pomoci a podpory v oblasti väzenstva. Autori sa primárne orientujú na klientov, ktorí boli obvinení, odsúdení alebo prepustení. Zásadným sledovaným hľadiskom predmetnej analýzy je oblasť kvality života klientov vo vybraných špecifických ukazovateľoch. Intencia autorov spočíva v analýze súčasného legislatívneho rámca predmetnej problematiky v kontexte forenznnej sociálnej práce.

Kľúčové slová: sociálna práca v oblasti väzenstva, kvalita života, sociálna pomoc, sociálne služby, forenzná sociálna práca

Neurózy 21. storočia

Štefan Vendel

Inštitút psychológie, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Abstrakt: Staré neurózy sú preč, miesto nich sú tu nové. Po celom svete sa psychológovia sťažujú, že si nemôžu poradiť s novými poruchami, ktoré trápia ich pacientov. Učebnice sú, zdá sa, zastarané, staré liečebné postupy nefungujú. Problém spočíva v tom, že od čias neardentalcov, až po dnešného človeka sa náš ľudský rod prispôboval novým stresom z vonkajšieho prostredia. Avšak stresy moderného života sa stali neznesiteľné, zapríčiňujú, že si veľa ľudí osvojilo predtým nevídané spôsoby správania. A to sú noví neurotici, tí, ktorí jednoducho nevedia vychádzať s inými vo veku, v ktorom je mužom roka počítač. Príspevok je krátkou ukážkou nových neuróz, ktorým čeliadnejší muži a ženy. Zahŕňa poruchy života dospelých, vzťahové a sexuálne neurózy, rodičovské neurózy a prináša tiež niekoľko kazuistik.